

نقد و واکاوی کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)»؛ از مجموعه آثار معمار دبدبه*

محمد دبدبه^{۱*}، مرتضی صدیق^۲، مجید رضوان پناه^۳

کد مقاله: ۳۷۳۳۳

چکیده

هیچ انسانی را نمی‌توان شناخت که با مظاهر ماهیت هنر به‌طور کامل بیگانه باشد و هنر و زیبایی هیچ جایگاهی در اندیشه و حیات او نداشته باشد. هنر همراه و همزاد انسان بوده و به‌همین علت از نخستین روزگاران تاریخ شاهد تزئینات هنرمندان، معماران و نقش‌آفرینی انسان‌ها در غارها [...]، به‌خصوص طراحی فضاهای داخلی هستیم. اهمیت هنر بی‌نیاز از توضیح و تبیین بوده و می‌توان از زوایا و مناظر گوناگون در هر جامعه با اندیشه‌های وسیع از هنر افراد عنوان نمود. به‌بیان دیگر، اهمیت و تأثیرگذاری هنر در اندیشه و اجتماع بشری باعث گردیده حوزه‌های متعددی نظیر: معماری، معماری داخلی، طراحی محیط [...]، فلسفه و غیره، از اهمیت به‌سزایی بهره‌مند گردند. پژوهش حاضر به‌لحاظ روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی بوده است که با تجزیه و تحلیل و واکاوی کتاب حاضر و همچنین در روند گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات داده‌ها از روش کتب کتابخانه‌ای و مستندات مکتوب بهره گرفته شده است. نقد و واکاوی صورت گرفته شده روی کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)»؛ پرداختن به موضوع هنر و پاسخ به پرسش‌ها در شکل‌گیری هنر و وظیفه آن یکی از زمینه‌های اصلی و بی‌همتا در تاریخ بشریت به‌شمار که به‌طور کامل مورد واکاوی و ارزیابی ژرف‌نگر انجامیده برخوردار می‌باشد. اثر حاضر در پنج فصل که فصل اول - ماهیت هنر؛ فصل دوم - ماهیت رنگ در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)؛ فصل سوم - تزئینات فضا با توجه به سطوح مختلف دیوار، کف و سقف در طراحی و دکوراسیون داخلی؛ فصل چهارم - تزئینات فضا با استفاده از میلمان مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی؛ و فصل پنجم - تزئینات فضا با استفاده از مصالح مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی؛ را شامل که با نگاه واضح و سریع در پی تلاش در راستای تبیین ماهیت هنر در تزئینات بوطبقای فضا در محیط طراحی مدنظر قرار گرفته بهره‌مند می‌باشد.

واژگان کلیدی: ماهیت هنر، تزئینات، معماری، معماری داخلی، فلسفه

*- این مقاله مستخرج از کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)»؛ از مجموعه آثار «محمد دبدبه»، معروف به «معمار دبدبه»، می‌باشد.

۱- کارشناسی‌ارشد معماری داخلی، پژوهشگر/ تحلیل‌گر و نظریه‌پرداز فعال مسائل حوزه تخصصی معماری/ معماری داخلی و مدرس دانشگاه (نویسنده مسئول) mohammaddabdeh@yahoo.com

۲- دکتری معماری، استادیار، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی دیلمان، مدرس دانشگاه علم و صنعت ایران

۳- بیت‌کوینر، محقق بلاکچین و مدرس

فلسفه هنر^۱ واکاوی عقلانی مفهوم در هنر^۲ بوده پیشنهادی که یک هنرمند نمی‌تواند عهده‌دار آن باشد به این معنا که بحث عقلی از هنر مختص حوزه فلسفی است و در مقام هنر می‌باشد (دبده، ۱۴۰۰). هنر وجه ظاهری زندگانی بشر و کلیه فضاهای زندگی فردی و تمام شئون حیات اجتماعی انسان‌ها با پوشانیده هنر به‌شمار می‌آید (فردوس، ۱۳۹۱). فلسفه آثار آفرینش‌گری و هنرمندی انسان در فنون متعدد از کدها و نگارگری تا معماری^۳ و به‌خصوص معماری داخلی^۴ در جای‌جای تمدن بشری آشکار بوده است به‌گونه‌ای که هیچ قوم یا گروهی را در تاریخ نمی‌توان یافت که به مسئله هنر بی‌توجه بوده و فاقد سبک‌های خاص هنری خویش ارائه گردد (دیویس، ۱۴۰۰). هدف از هنر طراحی داخلی، عموماً فراهم کردن محیطی راحت و منظری زیبا و دل‌پذیر می‌باشد که خواسته‌ها و انتظارات صاحب آن را برآورده سازد (لوسی‌اسمیت، ۱۳۹۴). طراحی داخلی^۵ ترکیبی از هنر و مهندسی می‌باشد وقتی صحبت از دنیای طراحی داخلی می‌شود، باید به جنبه‌های مختلفی توجه نمود (پابل، گورا، ۱۳۹۸). به‌عنوان مثال، ترکیب رنگ‌ها، جستجوی دیدگاه‌های مختلف و بررسی شکل‌ها جنبه‌های هنری و مهندسی را عنوان که می‌توان به‌صراحت با چشم‌انداز هویدا مشاهده این نوع محیط طراحی^۶ بود. بسیاری از مردم از رابطه موجود بین هنر و دکوراسیون^۷ تعجب می‌کنند. این دو مفهوم در کنار هم قرار می‌گیرند و مطالعه آن‌ها در کنار هم بسیار امری ضروری است. هرکس می‌تواند زیبایی‌شناسی^۸ متفاوتی ارائه نماید نکته جالب در نظر گرفتن طراحی داخلی به‌عنوان یک شکل هنری، احساسات بسیار زیادی ایجاد می‌کند. هرکس می‌تواند در گسترش تخیل خود تلاش کند و در نتیجه، به خلاقیت^۹ بیشتری دست یابد بر باور نویسنده اثر، در واقع طبق دید عمومی، انجام کار یک دکوراتور یا طراح داخلی تنها قسمت‌های سرگرم‌کننده و بازی با اشیاء و مبلمان فضا نیست و کاری نیست که هرکسی انجام دهد این موضوع نیاز به یادگیری، تمرین، تجربه و نظم و انضباط زیادی نیاز دارد.

معماری داخلی آفرینش فضاست، فضایی که در عین زیبا و خاطره‌انگیز بودن باید کارآمد نیز باشد (آنتونیادس، ۱۳۹۷). نویسنده اثر بر این معتقد است که با کمی تأمل در تعاریف هنر به این نتیجه می‌رسیم که طراح با تبیین اصول فنی و تخصصی معماری داخلی با حس زیبایی‌شناسی، فضایی را طراحی^{۱۰} می‌کند گویا بیانگر هویت^{۱۱}، نیاز، درک و خواسته‌های مخاطبش است. دکوراسیون داخلی حلقه اتصال بین دو علم معماری و طراحی داخلی بوده است. همچنین به اعتقاد وی، هویت دکوراسیون داخلی علم یا هنر نیست؛ بلکه به‌کارگیری هم‌زمان علم و هنر است که روح هنری و فلسفی آن با معادلات هندسی پیوند خورده و اگر این دو در کنار هم باشند محیط طراحی شده بسیار دل‌نشین و آرامش‌بخش و در عین حال کارآمد خواهد بود.

نظر نویسنده اثر در رابطه با طراحی و دکوراسیون بر آن است که فرایند طراحی نیاز به حساسیت زیبایی‌شناختی دارد، که معمولاً بخشی از سیستم فکری یک هنرمند است. به‌طور کلی، طراحان از ایده هارمونی و فرم‌دادن به شکل‌ها و رنگ‌ها شروع می‌کنند. آن‌ها سعی می‌کنند مقیاس را حفظ کنند تا تناسبی ایجاد کنند تا به نتیجه‌ای برسند که خوشایند و هم‌راحت باشد. بدون شک، طراحی داخلی خوب حس فوق‌العاده‌ای از سلامتی، تسکین و راحتی را به انسان منتقل می‌کند. زیبایی وقتی حاصل می‌شود که حواس انسان نوعی زیبایی‌شناسی را درک کند. برخلاف سایر اشکال هنری، طراحی داخلی فقط از طریق چشم دیده نمی‌شود. لمس نیز نقش ابزاری را ایفاء می‌کند. در دنیای دکوراسیون می‌توان گفت، هنگامی که عناصر با ترکیب داخلی فضا به‌خوبی پیش می‌روند، به‌حالت زیبایی می‌رسند وقتی چشم انسان زیبایی را درک می‌کند، احساس راحتی و رفاه به‌طور خودکار بالا می‌رود. به‌این ترتیب، هنگامی که مبلمان، رنگ‌ها و بافت‌ها با یکدیگر هماهنگ هستند، به یک مجموعه تبدیل که باعث می‌شود هرکسی احساس امنیت و آرامش کند این چیزی است که بیشتر مردم آن را درک مکانی می‌دانند. وقتی همه چیز همگام است و یک هماهنگی وجود دارد محیط برای زیست را فراهم می‌آورد. چیدمان مناسب به همه عناصر دکوراسیون اجازه می‌دهد تا اکسیژن‌رسانی به محیط ایجاد و گزینه حرکت و لذت بردن از فضا را نیز شامل و به‌وجود آورد. اصول چیدمان با در نظر گرفتن دو فاکتور مهم زیبایی و کاربردی قابل تحقق است و بی‌تردید بدون این دو اصل نمی‌توان به یک فضای ایده‌آل و بکر دست یافت.

اثر حاضر به بررسی عناصر تأثیرگذار بر دکوراسیون داخلی پرداخته و شناسایی و رعایت عناصر و اصول، به طراح، دیدی درست و کاربردی می‌دهد. شناخت این عناصر به طراحی داخلی این امکان را می‌دهد که از آن‌ها برای خلق یک طراحی داخلی عالی استفاده کنند. طوری که نقد و واکاوی صورت گرفته شد در اثر حاضر با یک انگیزه استراتژی هم‌سو با راهبردهای سازگار و رابطه هنر با انسان و محیط زندگی او و نسبت‌های پیدایش هنر و ادراک آن با فلسفه آن در رویکرد تزئینات^{۱۲} در معماری داخلی، طراحی و دکوراسیون، موردارزیابی قرار گرفته و در جهت شناساندن آن با نگرش‌های تزئینی به جامعه معماری با گرایش‌های مرتبط در راستای شکوفایی هر چه بیشتر آن تلاش گردیده تا با مطالعه کتاب در فعالیت‌های روزمره در شکل‌گیری فضا در جهت تأثیرپذیری و تأثیرپذیری آن با محوریت‌های انجام گرفته شده در محورهای اصلی مورد بهره‌برداری، در عین شفاف‌سازی، به‌هنگام فرهنگ‌سازی در تزئینات معماری داخلی در راستای ارتقاء سطح دانش و توزیع ماهیت هنر در تزئینات معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)^{۱۳}، مؤثر واقع گردد.

۲- پرسش پژوهش

ماهیت هنر و نقش تزئینات در بُعد معماری داخلی و جلوه‌های اقتباس‌یافته بر طراحی و دکوراسیون در محیط طراحی باید از چه مؤلفه‌های طراحی محیط مناسب؛ و تا چه میزان می‌تواند نگرش محور در فضا و محیط طراحی عنوان؛ و یا حتی ویژگی و خصوصیات ماهیت هنر و نقش تزئینات در بُعد معماری داخلی بر برآیند محیط طراحی ساخته شده تا چه اندازه می‌تواند بر حفظ هویت وجودیت هنر در بناها تأثیرگذار باشد؟

۳- فرضیه پژوهش

ماهیت هنر و نقش تزئینات با تمام عناصر و اصول ارائه شده در معماری داخلی و جلوه‌های برگرفته در طراحی و دکوراسیون محیط طراحی از عوامل‌های تأثیرگذار بر پایه‌های تجلی ماهیت هنر با ویژگی و خصوصیات نمایشی در بوطیقای مکانی-فضای در محیط طراحی بوده و می‌تواند موردتوجه قرار گیرد.

۴- هدف پژوهش

هدف پژوهش حاضر از نقد و واکاوی کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)»، تبیین و شناسایی عوامل تأثیرگذار وجودیت هنر و تزئینات بر محیط طراحی در جهت ارتقاء هرچه بیشتر در ایجاد حس تعلق به وجودیت مکان-وجودیت فضا در طراحی محیط با حفظ ارزش اصلی هنر در ساختارهای کالبدی فضا بابه‌کارگیری عناصر می‌توان مدنظر در خلق محیط طراحی و طراحی محیط ارائه کرد.

۵- روش تحقیق

پژوهش مورد مطالعه حاضر به لحاظ نوع روش تحقیق، از نوع روش تحقیقی توصیفی-تحلیلی برخوردار بوده که با تجزیه و تحلیل و واکاوی کتاب حاضر و همچنین در روند گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات داده‌ها از روش کتب کتابخانه‌ای و مستندات مکتوب پرداخته سود جسته است. به منظور انجام فرایند پژوهش، مطالعات صورت گرفته شده مربوط به مباحثی چون وجودیت ماهیت هنر (هویت در هنر)، با پیوندهای از تزئینات در معماری داخلی در طراحی، محیط طراحی در رابطه با فضای آفرینش یافته از وجودیت هنر در مکان و وجودیت هنر در فضا بر محیط طراحی؛ مورد واکاوی قرار گرفت.

۶- پیشینه پژوهش

در بررسی ادبیات و سوابق مربوط به جستار پژوهش حاضر، پیشینه تحقیق می‌تواند در رابطه با افزایش واکاوی ماهیت هنر و نقش تزئینات در بُعد معماری داخلی بر نمودهای طراحی و دکوراسیون در محیط طراحی با بررسی و جلوه‌های ارزش هنر و نقش اساسی در به‌کارگیری طراحی می‌توان مدنظر قرار داد. وجود مفاهیم هنر و پرداختن به موضوع ماهیت هنر در حیات انسان می‌تواند معنای از هویت در کالبد ساختار بنا برای انسان به وجود آورد. مطالعات متعددی در رابطه با هنر مورد بررسی قرار گرفته که به برخی از آن‌ها در این پژوهش اشاره گشته است که عبارت‌اند از:

مریلین استاکستاد^{۱۴} و همکاران در کتاب خود با عنوان «تاریخ هنر (به انضمام مختصر عناصر معماری دوران)»، به بررسی جامع تاریخ هنر، هنر ماقبل تاریخ، هنر بین‌النهرین و مصر، هنر اولیه در آسیا، هنر منطقه اژه، گسترش هنر و فرهنگ یونان و ایران، هنر امپراتوری روم، هنر یهودیت، اوایل مسیحیت و بیزانس، هنر اسلامی^{۱۵}، هنر معاصر آسیای، هنر اوایل قرون وسطی و سبک رومی، هنر گوتیک، هنر اوایل رنسانس، هنر اوج دوره رنسانس و جریان اصلاحات، هنر باروک و روکوکو، هنر آمریکا، هنر آفریقا، نئوکلاسیسم، رمانتیسم و رئالیسم، هنر اواخر قرن نوزدهم در اروپا و آمریکا، هنر مدرن: اروپا و آمریکای شمالی در قرن بیستم، هنر از سال ۱۳۴۵ تا اوایل قرن ۲۱ پرداخته است (استاکستاد، کاترن، ۱۳۹۶). در نتیجه، هدف از این اثر جامع را می‌توان ایده‌های از جریان‌های اصلی و روش‌های انتخاب آثار هنری بر درک و برداشت‌های مخاطبان مؤثر عنوان نمود همچنین بخش‌های مربوط به عناصر معماری، فرم‌ها، تکنیک‌های خلق آثار، تصاویر، نقشه‌ها و دیگر موارد این اثر را یکی از جامع‌ترین کتاب‌ها در نوع خود مبدل نموده است.

آرنولد هاووزر^{۱۶} در کتاب خود با عنوان «فلسفه تاریخ هنر»، به بررسی جامع فلسفه تاریخ هنر، آغاز سخن: گسترده و محدودیت‌های جامعه‌شناسی هنر، نگرش جامعه‌شناختی: مفهوم ایدئولوژی در تاریخ هنر، استنباطات فلسفی تاریخ هنر: تاریخ «بی‌نام هنر»، لایه‌های تحصیلی در تاریخ هنر: هنر قومی و هنر مردمی، نیروهای ستیزنده در تاریخ هنرها: نوآوری و میثاق‌ها پرداخته است (هاووزر، ۱۳۹۷). به اعتقاد وی، شناخت روش‌های تاریخ هنر و بررسی مسائل مربوط به تفکر تاریخی می‌تواند علاوه بر دانش و تجربه باعث به وجود آمدن آثار ماندگار در جهت جاودانگی بهره برد.

جانانان بلوم^{۱۷} و همکاران در کتاب خود با عنوان «تجلی معنا در هنر اسلامی»، به بررسی هنرهای اسلامی در سرزمین‌های مسلمان، نقش هنر اسلامی در فرهنگ‌های اسلامی، تأثیر هنر اسلامی در خود اسلام، هنر اسلامی به‌عنوان چهره مشخص در جهان اسلام، ریشه‌های اسلام و ظهور جوامع، و همچنین به نقش هنر اسلامی در اسلام به مراتب بالاتر از غرب مورد کاوی قرار داده‌اند (بلوم و همکاران، ۱۳۸۹). در نتیجه، مقصود از کتاب را می‌توان این‌گونه بیان نمود که پرداختن به مسئله و بررسی مؤلفه‌ها به‌شمار می‌آید. هنر اسلامی، نه تنها به هنری که برای امورات اسلامی تولید و استفاده می‌شد، بلکه به هنری گفته می‌شود که توسط افرادی ساخته شده است که در سرزمین‌هایی زندگی می‌کردند که بیشتر مردم مسلمان بودند، و این هنرها مورد استفاده آن‌ها بوده تبیین نموده‌اند.

محمد رضا مریدی^{۱۸}، معصومه تقی‌زادگان^{۱۹} و هادی عبداللهی^{۲۰} در پژوهش مورد مطالعه با عنوان «تحلیل گفتمان‌های هنر در ژئوپولیتیک جهان اسلام»، به بررسی زبان مشترک هنر بین فرهنگ‌ها و تأکید آن بر آفرینش هنر، جریان جهانی شدن، بومی‌گرایی و منطقه‌ای، احیاء هنر اسلامی، هنر جهانی، مقاومت فرهنگی و در نهایت، به بحث فرهنگ جهانی پرداخته‌اند. بر باور آن‌ها تجربه‌های تاریخی نشان داده هر جا دو یا چند فرهنگ چه به‌نحوی مسالمت‌آمیز و چه از بُعد قهر و ستیز باهم رود رو شوند یک قلمرو پر از تجربیات تازه و مشترک تشکیل می‌گردد که تداخل فرهنگ‌ها، چند فرهنگی و حتی میان فرهنگی پدیدار می‌شود. در این راستا هنر جهانی را می‌توان تجربیات مشترک فرهنگ‌های فرامرزی که محصول مؤلفه‌های گسترده فرهنگ‌ها در جهان هستی بوده مدنظر قرار داد (مریدی، تقی‌زادگان، عبداللهی، ۱۳۹۲). در نتیجه، هدف پژوهش مورد مطالعه بر آن است رسالت کشورهای اسلامی حفظ دیباچه تمدن اسلام لحاظ و به سه تجربه از جهانی شدن هنر اسلامی نگریسته شده در درجه اول، بررسی و ارزیابی هنر جهانی اسلام در بازار بین‌الملل، درجه دوم، مقاومت هنر جهانی اسلام به‌عنوان یک مکتب، جنبش و یک ایدئولوژی استراتژیک و درجه سوم، پرداختن به هنر بومی و مقایسه آثار بین کشورهای اسلامی لحاظ کرد.

۷- ماهیت هنر

ماهیت هنر^{۲۱} به‌نحوی عام است و به‌عنوان مقدمه لازم جهت بحث از معنای هنر قدسی می‌باشد (رشاد، ۱۳۹۴). چراکه هنر مقدس با هر معنایی که از آن تعبیر می‌کنیم قسمتی از هنر خواهد بود و بدون شناخت هنر به طریق اولی نمی‌توان با هنر مقدس با آشنایی حاصل نمود. تصور امروزه ما از مفهوم هنر و تعاریفی که براساس آن از هنر ارائه می‌دهیم حاصل ترکیب پیچیده‌ای از نمادهای تاریخی واژه هنر است تصور امروزی ما از هنر فوق‌العاده پیچیده است چراکه به‌علت تاریخی طولانی با کاربردهای متنوع و تعریف‌های متعدد آن درهم‌تنیده شده است.

۷-۱- واژه هنر

پرداختن به واژه هنر^{۲۲} در زبان فارسی اوستایی و پهلوی به‌صورت «هونر»، بوده است که به آن نیز به‌نوبه خود از ریشه سانسکریت «سونر»، اخذ شده است. «هو»، در پارسی پهلوی به معنای نیکی، حسن و فضل است و پسوند «نر»، برای مردان به‌کار می‌رفته است. و «هونر»، به معنای نیک مرد، مرد با فضل و کمال به‌کار گرفته می‌شد. این امر نخستین گواه بر آن است که هنر در فارسی همواره به معنای مطلق فضیلت دانسته شده است. مسئله بسیار بااهمیت و عمیق آن تأثیرگذار بودن دیگر بانک مقوله هنر به‌ویژه در گذشته ارتباطی با سازندگی داشته است. مردمان گذشته ارتباط صنعت و هنر را دو پدیده جدا از یکدیگر ندانسته و معتقد به دوگانه این دو نبوده‌اند. به‌همین جهت پیشه‌هایی همچون آهن‌گری، سفال‌گری، شیشه‌سازی و غیره، که در صنایع روزگار گذشته محسوب شده بوده‌اند هنر خوانده می‌شدند. جدایی هنر و صنعت از ویژگی‌های انسان امروزی و تفکر مدرن است که در آن زیبایی‌نمایی اضافی و تجملی دانسته می‌شود و به‌همین دلیل آثار هنری نیز از متن زندگی مردم خارج شده و در موزه‌ها جای گرفته شده است. واژه هنر در یونان باستان، آغاز تفکر فلسفی درباره هنر تا حدود زیادی آنجا بازمی‌گردد، با لغت «Techne»، ادا می‌شده است. که همان ریشه هنر «Art» است و «Technology»، همان مادر فناوری است. و به این نکته تأکید مجددی بر وابستگی مفهوم هنر و صنعت در تمدن‌ها و تفکرهای گذشته می‌باشد. هنر در لغت لاتین با «Artis»، ادعاء می‌شده است و در زبان فرانسوی کنونی نیز هنر را با «Art»، و در آلمانی با لغت «Kunst»، و بالاخره در انگلیسی با «Art»، آن بیان شده است. اما فهم امروزی ما از واژه هنر یا معادل‌های آن در سایر زبان‌ها عمیقاً متفاوت از گذشته است به‌عبارت‌دیگر: آنچه امروز از شنیدن واژه هنر در ذهن ما تداعی می‌شود و معنایی که ما از استعمال آن متوجه می‌شویم به آنچه قدیم از هنر در ذهن داشته‌اند برابر نیست. این امر در قالب مفاهیم مرتبط با تفکر و فلسفه گذر زمان و تحولات گوناگون اجتماعی فرهنگی در هر عصر معنای این اصطلاحات را دست‌خوش تغییر می‌سازد. امروزه منظور ما از واژه هنر به‌طور عمده آن چیزی است که در زبان انگلیسی اصطلاحات هنرهای زیبا «Fine Art» خوانده می‌شود و در مقابل آن هنرهای ماشینی «Mechanical Arts»، قرار می‌گیرند و از این اصطلاح و معنای جدید و بی‌سابقه‌ای که هنر یافته است. به تعریف و وضعیتی بازمی‌گردد که هنر در جهان مدرن به‌خود گرفته و ضمن آن از پدیده‌های عینی، عمومی و کاربردی به مقوله ذهنی، انفرادی و تجملی تبدیل شده است. در تمدن‌های سنتی واژه هنر در معنای مطلق فضیلت به‌کار رفته و کاربرد زبانی و عملی آن با فن و صنعت درهم‌آمیخته بوده است همه هنرمندان به‌نوعی صنعت‌گر بوده‌اند.

یعنی فرآورده‌های هنری آن‌ها در زندگی روزمره مورد استفاده بوده است در مقابل تمامی صنعت‌گران نیز به گونه‌ای هنرمند محسوب می‌شده‌اند یعنی دست ساخته‌های آنان خالی و عاری از عناصر زیبای شناختی نبوده است.

۲-۷- هنر

هنر را می‌توان به جهات گسترده تعریف کرد. تبیین رویکرد نگرشی به هنر براساس (شکل ۱)، هنر یک نوع تقلید از طبیعت خداوندگار، بیان احساس-خیال هنرمند، عالم معنا در رابطه با هویت و سایر موارد مرتبط با آن می‌توان تعریف نمود.

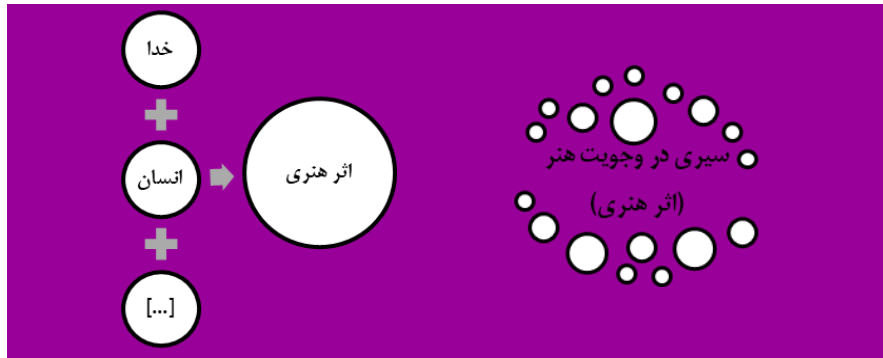
شکل ۱- تبیین رویکرد نگرش هنر - (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبدبه)

در تعریف هنر، عنصری منحصر به فرد از زیبایی می‌توان دید. به بیان دیگر، هنر زیبایی آفرین بدیع و نخستین کار در زیبایی: زیبایی‌شناسی-زیبایی‌شناختی تعیین چستی زیبایی که برای تبیین مراد از زیبایی و فلسفه هنر سرشت زیبایی و ادراک مؤثر بوده است برخوردار می‌باشد. تجربه زیبایی تجربه‌ای که توسط یک شیء زیبا، از قبیل نقاشی، رقص، موسیقی، معماری و غیره، به وجود می‌آید. وجودیت هنر به مسائلی می‌پردازد و تلاش برای جاودانه کردن اثر هنری در حیطه و قلمرو زیبایی هنری می‌نگرد و گاه با هم می‌تواند تداخل داشته و بسیاری از چیزهای که نام هنری به خود می‌گیرند زیبا هستند و بسیاری از چیزهای که زیبا دانسته می‌شوند هنرند مانند گل [...] - غروب آفتاب [...]، که دارای تداخل و دارای هم‌پوشانی‌اند. در فرهنگ غرب تا اواخر سده نوزدهم مخاطبان هنر، عموماً همه چیز را از آثار هنری زیبا به عمل می‌آوردند و تصورات از هنر و زیبایی را به نحوی وثیقی با یکدیگر مرتبط می‌دانستند. ولی این امر دیری وسیع و صریح در سیطره تاریخ در تعاریف گسترده به هنر و زیبایی مدنظر قرار گرفت. ذات و نفس هنر امری معنوی و انسانی می‌باشد همچون ادب و عرفان به حساب می‌آید و نوعی علمی حضوری بوده نه حصولی، لذا اکثر تعاریف‌های بیان شده از هنر از سوی بزرگان، صاحب‌نظران انسانی در گنج‌های رسا و دقیق منطقی نیستن و معمولاً جنبه ذوقی و توصیفی دارد همچنین هنر منشأ صناعی دارد و جنبشی از سوی انسان هنرمند بوده که تا به وسیله آن بتوان درد هجران را کاهش دهد. هنر مجموعه‌ای از آثار و فرایندهای گسترده ساخت انسان به شمار می‌آید که در جهت اثرگذاری و تأثیرپذیری بر عواطف، احساسات، معناها و ادراک انسانی به منظور انتقال یک معنا با مفهوم خلق اثر می‌گردد که نتیجه آن تعاریف و دیدگاه‌های متفاوتی درباره هنر ایجاد می‌گردد. عده‌ای هنر را همچون کالایی می‌دانند که در جامعه و آدمی ایفای نقش می‌نماید لذا در این مورد باید گفت که اگرچه برای تولید هنر و برای گذران زندگی هنرمند و حتی برای استفاده انسان‌ها از هنر، ضوابط و قواعدی مطرح بوده است. دیدگاه دیگر اقلشار مرفه‌ای هستند که هنر را به عنوان گذران اوقات فراغت و یا خودنمایی در خود می‌دانند طوری که این دیدگاه به دلیل ماهیت مادی، زمینه را برای گوشه‌گیری هنر حقیقی برخوردار می‌کند. گونه‌های عظیم بسیاری از این نگرش‌ها آن بوده است که هنر را از متن زندگی رها شده دانسته و یا سبب این تمایز و جدایی بازگو می‌نگرد و گوشه‌ای خاص از زندگی را به آن واگذار می‌کنند. در نهایت، اگر بپذیریم که هنر، بیان زیبایی و تجلی کالبدی بخشیدن به زیبایی‌های معنوی و آرامش بخشیدن به روان نآرام انسان و برابر کننده روح انسانی و قابل تحمیل کننده غربت او در این جهان مادی است، آن‌گاه اهمیت هنر و حضور آن در زندگی آفرینش و روشن می‌گردد در نتیجه، در این زمان است که هنر، در برخی رشته‌ها به نام هنرهای زیبا خلاصه نمی‌شود.

۳-۷- اثر هنری

اثر هنری^{۳۳} به معنای واقعی کلمه معنای گسترش یافته یک عنوان هنری بوده و می‌باشد که پدیدآورندگان آن را خلق کرده‌اند. هنر یکی از نمودها و جلوه‌های آفرینش با شگفتی‌های خارق‌العاده حیات آدمی می‌باشد طوری که یک اثر هنری جایگاه رسیدن روحی انسان با درگاه خداوندگار که در نهایت، منجر به نبوغ هنری شده و در نتیجه، ارتباط گسترش یافته با دیگر انسان‌ها در روح مکان می‌گردد می‌توان برای سیر وجودیت هنر براساس (شکل ۲)، به خلق اثر هنر پرداخت. امروزه بسیاری از مبانی تعاریف

گذشته (سنتی)، را پریشان می‌کند و از چارچوب‌های گذشته جلوتر می‌رود. یک اثر هنری می‌تواند نشانه‌ی یک فرهنگ: گذشته یا دنیای امروزی و یا ایدئولوژی، که ماهیت خود هنر با آمیزه‌های اثر هنری در زمان، مکان و فضا، با وجود هنرمند و مخاطب با عواملی چون خلاقیت، خیال، ایده، نور، صدا و غیره، توأمان در یک اثری هنری تبیین می‌گردد. اثر هنری در رابطه با آثار هنری را می‌توان یک نوع کالاهایی منحصر به فرد دانست. اثر هنری قدرت بیانگری فوق‌العاده‌ای در آثار همچون موزه‌ها، کاخ‌ها و دیگر آثار هنری دارد که هریک جذابیتی برای روح انسان دارد که وجودیت هنر را می‌توان در رابطه با هنرهای وابسته به انسان پی برد.

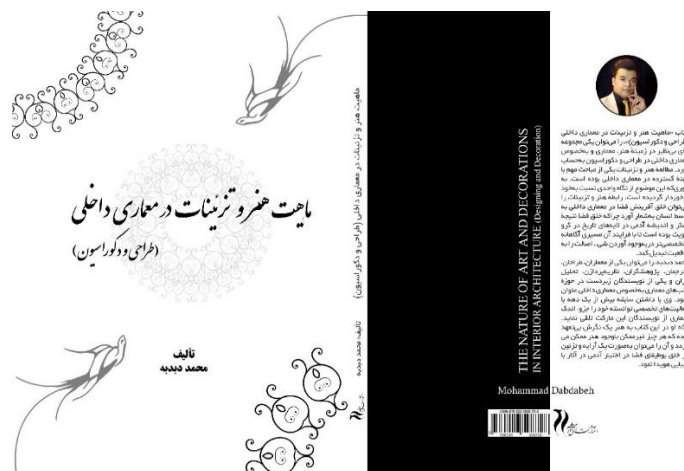
شکل ۲- سیر وجودیت هنر (اثر هنری) - (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبیده)

این فرهود که هنر راستینگی یا عالمی ساختگی است بازدارنده استفاده کردن از اشیای واقعی نیست. در هنر اشیاء دو جنبه تفاوت دارند که ساختارشان به مشاهده‌گر اجازه می‌دهد تا از مرز میان اشیای واقعی و ساختگی گذر کند. به‌طور مثال، وقتی یک فیلمی را مشاهده می‌کنیم درون فیلم اشیای متعددی می‌توانند باشند، برای مثال، یک دوچرخه که در عالم واقعی یک شیء دست‌ساز ساخت انسان بوده است و نه یک اثر هنری، اما زمانی که این دوچرخه در فیلم است در واقع بخشی از یک اثر هنری به‌شمار می‌آید. بنابراین، دو جنبه متفاوت مورد نظر، به‌همان تمایز میان واقعی بودن و ساختگی بودن یک شیء باز می‌گردد، تمایزی که درون فیلم نادیده گرفته می‌شود و نقطه کور مشاهده به‌شمار می‌آید.

۸- نقد و واکاوی کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)»؛ از مجموعه آثار معمار دبیده

۱-۸- مشخصات اصول ظاهری و نگارشی

کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)»؛ دارای ۱۶۸ صفحه بوده است. طراح گرافیک، صفحه‌آرا و ویراستاری آن توسط خود نویسنده کتاب محمد دبیده^{۲۴} معروف به «معمار دبیده»^{۲۵}، صورت گرفته و همچنین توسط انتشارات اول و آخر (عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی)، به چاپ رسیده است. جلد کتاب به‌صورت ماهرانه و گویا با کیفیت بسیار بالا طراحی شده همچنین برای استناد صریح این موضوع تصویر جلد کتاب براساس (شکل ۳)، مورد واکاوی می‌باشد.

شکل ۳- تصویر جلد کتاب - ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون) (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبیده)

لازم به ذکر است حروف‌نگاری و رجوع به متن کتاب استفاده از فونت بی‌بی‌سی‌نسیم - "BBCNassim"، بوده است نکته‌حائز اهمیت به‌کارگیری از این نوع فونت در این است که خواننده را جلب و خواندن کتاب را آسان می‌نماید. ویرایش تخصصی سطح زبان و بینایی این اثر گویا و مناسب هر خواننده می‌باشد و قواعد نگارشی کتاب با دقت بالا رعایت و تدوین گشته است.

۸-۲- واکاوی فصول

فصول کتاب که از پنج فصل تشکیل و با طبقه‌بندی و در رابطه با اصول راهبردی برای عملکرد بهتر مورد بررسی و ارزیابی دقیق با شفاف‌سازی و واکاوی محتوایی مرزهای اهداف اصلی کتاب قرار گرفته است.

۸-۲-۱- واکاوی محتوای فصل اول - ماهیت هنر

راهنمای فصل اول - ماهیت هنر بر اساس (شکل ۴).

شکل ۴- تحلیل محتوای فصل اول - ماهیت هنر - (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبدبه)

۸-۲-۱- نقد و واکاوی

فصل اول - ماهیت هنر، مورد نقد و واکاوی دقیق قرار گرفته و استنتاجی که از آن عنوان داشت می‌توان گفت، اشاره‌ای به‌برخی از دشواری‌های امر تعریف ملاحظاتی فلسفی در این باب به‌صورت کامل و به موضوع پرداخته گردیده شده است. ارائه یک تعریف از هنر هم به‌دلیل مشکلات عمومی در امر تعریف و به خاطر ویژگی‌های خاص هنر با محدودیت مواجه بوده است. این مسئله اساسی به‌نوبه خود می‌تواند موضوع تحقیقاتی مستقل و مفصل را در رابطه با ماهیت هنر به‌وجود آورد اما در باب تلاش برای تعریف هنر به‌طور کلی می‌توان گفت، برای مبحث «ذات هنر»^{۲۶}، چنانچه آغازگر تاریخی دقیقی وجود نداشته، پایان قطعی نیز نمی‌توان پیش‌بینی کرد اما همه این مسائل متفکران را از پیمودن این مسیر سخت و بی‌نتیجه باز نداشته است. حاصل این تلاش‌ها چنان نوری است که به کمک عقل به عالم هزارتوی هنر تابانده می‌شود، آن است که ما روزبه‌روز از عمق معنای شگرف هنر آگاه‌تر شده‌ایم (دبدبه، ۱۳۹۵).

به‌همین دلیل علی‌رغم آنکه هنوز تعریف روشن و متفق برای هنر در دردست نداریم شایسته نیست تلاش را، راه عبث و غیرضروری ارزیابی و می‌توان به عملکردهای نظریه‌پردازان اشاره در رابطه با هنرهای وابسته به انسان به یک ایدئولوژی متصور، داشته باشیم که عبارت‌انداز:

محمد دبدبه - (در رابطه با - «هنر-اثر-معماری»)، وی معتقد است: «هنر»، فرایندی با محتوا و شکل‌های از تخیل هنرمند، که تبدیل به «اثر»، گردیده که هنر را می‌توان حماسه‌ای برای لذت هنری برای انسان دانست و رابطه هنر با «معماری»، برای معماران در سیطره تاریخ نوعی احساس جاودانه بین هنر و معماری انسان و بنا با پیوندی فراتر از آفرینش فضا بوده عنوان نمود. همچنین «هنر»، پدیده‌ای برای «نمایش»، بوده که «طراحی»، آن توانسته مرزها را درهم بشکند و حقایق زیبایی اسرارآمیزی را به‌وجود آورد.

مجید رضوان‌پناه^{۲۷} - (در رابطه با - «هنر-هویت-تجارت»)، وی معتقد است: به‌طور کلی می‌توان «هنر»، را به‌مثابه «هویت»، دارای دو رویکرد دانست یکی هنر درونی (زیبایی)، و دیگری هنر بیرونی (ابژه)، که در رابطه با هنر «تجارت»، که هنر انسان نیست بلکه ابژه هنر انسان با ماهیت آن است که «هنر»، را تبدیل به یک پدیده خارق‌العاده با ویژگی‌های منحصر به فرد می‌کند.

سیدحسین نصر^{۲۸} - (در رابطه با - «هنراسلامی»)، وی معتقد است: «هنراسلامی»، نمونه‌اعلای تمدن سنتی که در آن می‌توان به وضوح قواعد لایتغیر مشخصی را مشاهده کرد که برکل تمدن چه در زمان و چه در مکان سیطره داشته می‌باشد. هنراسلامی چیزی جز انعکاس روح در عالم ماده و بلکه جزء صورت وحی قرآنی نیست (نصر، ۱۳۹۴).

ملاصدرا^{۲۹} - (در رابطه با - «منشأ هنر»)، وی معتقد است: خلیفه الهی بودن انسان، عرضه شدن هنرها به انسان‌ها در عوالم و نشئه‌های پیشین آفرینش، الهام، گرایش‌های غریزی به‌ویژه میل به عرضه و به‌نمایش گذاشتن آثار و خلاقیت‌ها، میل به اتمام و کمال آثار و آفرینش‌ها، میل به تزئین و زیباسازی آثار و تجلیات طائر قدسی از جمله: «منشأ هنر»، می‌باشد (هاشم‌نژاد، ۱۳۹۵).

هاوارد کیگیل^{۳۰} - (در رابطه با - «اثر هنری»)، وی معتقد است: «اثر هنری»، به‌وسیله‌عبججویی کامل و لایه‌های پی‌درپی خود را برای فهم راز درونی‌اش باز می‌گشاید.

پاول وود^{۳۱} - (در رابطه با - «هنر مفهومی»)، وی معتقد است: نخستین شکلی که یک تحقیق فلسفی درباره «هنر مفهومی»، به آن مواجه می‌شود این است که ناگزیر است به جداسازی موضوع یا حداقل طبقه‌سوزه موردبررسی بپردازد. می‌توان گفت، اصلاً روشن نیست که حدود و مرزهای هنر مفهومی باید کجا نصب شود.

تیتوس بورکهارت^{۳۲} - (در رابطه با - «هنر»)، وی معتقد است: «هنر»، عبارت‌انداز: ساخت و پرداخت اشیاء بر وفق طبیعت‌شان، که خود حاوی زیبایی بالقوه بوده، هنر روشی برای شرافت روحانی دادن به ماده است (سرتیپی‌پور، ۱۳۸۷).

ژیل دلوز^{۳۳} - (در رابطه با - «ارتباطات و خلاقیت هنر»)، وی معتقد است: هیچ ابزاری هنری را نمی‌توان ابزاری ارتباطی دانست. اثر هنری هیچ ربطی به «ارتباطات»، ندارد و ابداً اطلاعاتی را در خود حمل نمی‌کند. برعکس، رابطه‌ای بنیادین میان اثر و کُنش مقاومت وجود دارد که اگر بخواهیم رابطه میان «خلاقیت هنر»، و ارتباطات فرض کنیم در همین کُنش مقاومتی بیابیمش.

کلود لوی-استروس^{۳۴} - (در رابطه با - «نقش متناقض آزادی در خلاقیت هنری»)، وی معتقد است: برای آنکه «نقش متناقض آزادی»، مفهوم و محتوای حقیقی داشته باشد، نباید و نمی‌توان آن را در خلأ تجربه کرد. آزادی، همواره به معنای رودرویی با موانع و از سر برداشتن آن‌ها بوده است. اثر هنری توأمان با «خلاقیت هنری» از قواعدی ریشه و شکل می‌گیرد که این موضوع مشکلات را پشت‌سر می‌گذارند تا بتوانند از زایش یافته و قواعد جدیدی را به‌نوبه خود جایگزین‌شان کنند.

تعریف‌هایی مختلفی از هنر ارائه شده در سیر وجودیت اثر هنری و پدیده‌آثری از هنر و اینکه هنرمند چگونه این نوع اثر را به‌تصویر می‌کشد و آن را خلق می‌نماید باتوجه به روشی که هنرمندان، معماران، نقاشان، داستان‌نویسان و غیره، در رویارویی با پدیده‌ها و انتقال دادن آگاهی‌ها معرفی تبیین می‌شود. تصاویری که در ذهن هنرمند ایجاد می‌گردد جزو توصیفی یک خیال بوده با این تفاوت که زبان، عامل پیدایش آن با خیال می‌باشد و ذهن، جریانی بصری و تصویر آن از خیال بوده است مانند، تصاویری که هنرمند اثر را خلق می‌کند. وقتی یا هنگامی که یک اثر هنری به اتمام می‌رسد و برای دید عموم به مخاطبان عرضه می‌گردد مانند موسیقی، نمایش‌نامه، معماری، عکاسی و غیره، به‌نمایش گزارده می‌شود طوری که، دیگر در تملک خود واقعی هنرمند نیست بلکه تبدیل به چیزی می‌شود جدا و مستقل مخاطبان می‌توانند نادیده‌اش بگیرند یا هر معنا و غایتی که در دل‌شان باشد از خود بیان دارند. همچنین وجودیت هنر در رابطه با هنراسلامی، هنری بوده است برگرفته از استعارات و مفاهیم اسلامی که با گسترش بسیاری برخوردار می‌باشد آنچه می‌توان در نقد و واکاوی کتاب حاضر درخصوص هنراسلامی نتیجه گرفت وحدت آن در جهان اسلام با یک اثر هنری با جنبه قدسی مستتر دانست و بازتابی از صورت الهی تصور نمود که آمیزه باحقیقت مستور با اثر هنری در صورت ما محسوس می‌گردد.

هنراسلامی را می‌توان اساساً از توحید و وحدت‌الهی با مشاهده آن سرچشمه گرفت و شکل آن را راز جاودانگی^{۳۵} هنراسلامی دانست. هنراسلامی موضوعی بااهمیت بسیار بوده که هنرمندان و مسلمانان در ساخت ابزارهای هنری در ساحت مادی و معنوی اثر، به‌دقت ملاحظه می‌کردند و نیز باتوجه به ساحت مقدس معنوی و خصوصیات هنری که هر یک دارای ویژگی منحصربه‌فرد و دارای شأن معنوی بوده می‌دانستند و باتوجه به شایستگی و احترام برای ساخت آن ابزارهای مهم و اصولی برای تحقق اهداف و خلق اثر با شناخت ذاتی هنراسلامی در وجود هنرهای اسلامی، با آداب و فرهنگ در وقوف حقیقت هنرها، با بازیابی هویت در جهت هویت هنر در جهان اسلام با اهداف بنیادین و تأثیرگذار تلقی گردد. می‌توان گفت، هنراسلامی یک اثر غیرالهی، اسلامی بوده که هنرمندان و معماران جهان اسلام با تقرب به خداوند متعال از نفسیات خود فاصله، با طبیعت و جهان هستی از منظر حقیقت و سیرت وجودی می‌نگرند که با پیرو از این نوع از هنر سنتی می‌توان درجهت کشف حقایق و هویت هنرها در جهان با هر ویژگی و هر خصوصیتی در جهت حکمت هنراسلامی و ذات مقدس آن ازلی در جهان اسلام به تجلی و تداعی آن در متجلی کردن هنرها قرار گیرد به‌عمل آید. در نتیجه می‌توان گفت، هنر تجربه‌ای از زیبایی در زیبایی‌شناسی-زیبایی‌شناختی «زیباشناختی هنر»، ارتباطی تجربی برای انسان بوده است که عرصه رسیدن مشاهدات متعدد به یکدیگر می‌باشد. به‌نظر می‌رسد آنچه که یک اثر هنری را زیبا می‌سازد تأثیر خود و ساخت آن در رابطه با استعداد انسان هنرمند و تأثیرپذیری آن بر مخاطب می‌باشد. پس ماهیت و وجودیت هنر در رابطه با هنرهای وابسته این چنین است که هنر بودن یا نبودن چیزی در سیر هنر از طریق ارتباطات انسان‌ها تعیین

می‌گردد پس در شرایطهای گوناگون هنر با وجود ارتباط، جاودانه می‌گردد. سخن آخر نویسنده اثر بر این است: «هنر برای هنرمند و هنرمند برای هنر با عالم درگاه خداوند و در رابطه با انسان عنوان می‌گردد».

۸-۲-۲- واکاوی محتوای فصل دوم - ماهیت رنگ در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)

راهنمای فصل دوم - ماهیت رنگ در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)، براساس (شکل ۵).

شکل ۵- تحلیل محتوای فصل دوم - ماهیت رنگ در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)
(مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبده)

۷-۲-۲-۱- نقد و واکاوی

فصل دوم - ماهیت رنگ در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)، مورد نقد و واکاوی دقیق قرار گرفته و استنتاجی که از آن عنوان داشت می‌توان گفت، رنگ برای شکل‌گیری بوطیقای فضایی در طراحی داخلی با وجود نور تحقق می‌باید که این مسئله تبدیل به یک امر ضروری در معماری و به‌خصوص معماری داخلی مبدل گردیده با این وجود در طی دوران‌ها در سیطره تاریخ مفاهیم مختلف و گسترده در مورد رنگ ارزیابی و با ویژگی‌های زمانی-مکانی در معماری نمود دریافت کرده‌اند. رنگ در رابطه با نور حس بصری، برای درک زمینه فضایی که انسان را احاطه کرده اقداماتی چون شناخت، درک و ارزیابی در مفهوم زیبایی و حتی از نظر جسمی بر روی ساختار سطوح حس بینایی، تصویری از فضا را در ذهن مخاطب ایجاد می‌کند (دبده، ۱۳۹۶).

انسان با آگاهی کامل از نقطه نظر منظر اصول روان‌شناسی رنگ‌ها می‌تواند در فضا با مهارت‌های خلاق و ایده‌های نو علاوه بر خواسته و نیاز انسانی در بهبود آرامش روحی و روانی بهره‌مند و در جهت گسترش هرچه بیشتر مهارت به یک ایدئولوژی پایدار پدید آید. تأثیر رنگ و نور بر زندگی روزمره انسان یک واقعیت مؤثر بر تمامی جنبه‌های زندگی انسان تبدیل گشته است، طوری که تأثیرگذاری رنگ و نور بسیار عمیق و فوق‌العاده در فضاها تلقی می‌شود رنگ و نور در رفتار اجتماعی مؤثر بوده و می‌توان با ترکیبات رنگ و نور در فضا باعث روشنایی آن‌ها از ترکیبات رنگ و نور طبیعی و مصنوعی استفاده کرد، رنگ و نور را باید به سمت یک رویکرد تأثیرگذار در معماری داخلی پدیدار گشت که باعث کیفیت پاسخ‌گویی فضاها شود، این امر باعث ایجاد ارتباطات اجتماعی استفاده ما از رنگ‌هایی که باعث آرامش روحی در اولویت قرار می‌گیرد که یک مسئله بسیار مهم و قابل توجه است. رنگ‌ها به دو صورت نور و ماده رنگ پدیدار می‌شوند. در معماری داخلی نور به دو شکل وارد بنا شده و موجب پدیدار شدن رنگ‌ها می‌شود، طوری که شیشه‌های رنگی باعث به‌وجود آمدن رنگ‌های نوری شده و گاهی از طریق بازشوهایی با شیشه‌های بدون رنگ

که سبب دیده شدن ماده رنگها می‌شود. رنگها و نور در کاربرد نمادین در معماری داخلی فضاها سبب ارتباط و احساس بهره‌مندی در فضا شده و محیطی دل‌نشین پدیدار می‌کند. در نتیجه، هدف نویسنده کتاب در رابطه با ماهیت رنگ در معماری داخلی (طراحی و دکوراسیون)، بر این است که رنگ در سطح طراحی داخلی علاوه بر نیاز انسان برای دستیابی به ارزش‌های زیبایی در تزئینات فضا زمینه برای توصیف آن در حوزه‌های دیگر چون روان‌شناسی موردواکاوی قرار می‌گیرد و تأثیر بسیار خوبی برای انسان به وجود می‌آورد. رنگها روحیه آدمی را می‌توانند در زندگی با فعالیت‌های روزمره در جهت انرژی‌های انسانی. کلام آخر وی، رنگ یک پدیده‌ای از زیبایی‌هاست که می‌توان آن را با تجربیات انسانی در فضا مورد استفاده قرار داد طوری که وجود رنگ و نور در طراحی داخلی می‌تواند درکی از تجربه‌های انسانی در پدیده‌های تجربه حسی منجر شود و مؤثر به عمل آید.

۸-۲-۳- واکاوی محتوای فصل سوم - تزئینات فضا با توجه به سطوح مختلف دیوار، کف و سقف در طراحی و دکوراسیون داخلی

راهنمای فصل سوم - تزئینات فضا با توجه به سطوح مختلف دیوار، کف و سقف در طراحی و دکوراسیون داخلی براساس (شکل ۶).

شکل ۶- تحلیل محتوای فصل سوم - تزئینات فضا با توجه به سطوح مختلف دیوار، کف و سقف در طراحی و دکوراسیون داخلی - (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبدبه)

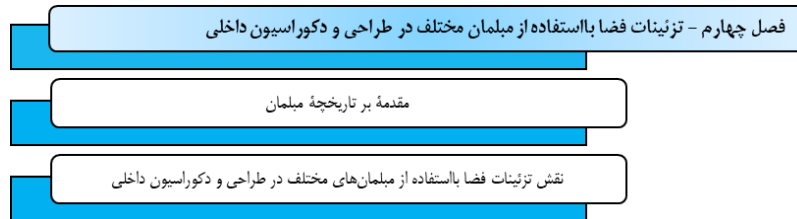
۸-۲-۳-۱- نقد و واکاوی

فصل سوم - تزئینات فضا با توجه به سطوح مختلف دیوار، کف و سقف در طراحی و دکوراسیون داخلی، مورد نقد و واکاوی دقیق قرار گرفته و استنتاجی که از آن عنوان داشت می‌توان گفت، دیوارها گسترده‌ترین سطوح اصلی هر فضا یا هر مکان در طراحی و دکوراسیون داخلی به‌شمار می‌آیند (دبدبه، ۱۳۹۷). بر باور نویسنده کتاب، زمانی که فردی وارد فضایی می‌شود عمده‌ترین سطوحی که در مقابل چشمان او قرار می‌گیرند، دیوارهای محیط هستند. در نتیجه، میزان تأثیرگذاری دیوارها بر محیط طراحی نسبت به سطوح دیگر از جمله: کفها و سقفها به‌مراتب بیشتر بوده است. لذا علاوه بر مسائل کاربردی و وظیفه اصلی آنها در تفکیک فضا و ایجاد استقلال، به نکات دکوراسیون و نقش آنها در این زمینه نیز باید توجه کرد. به‌طور مثال، وقتی وارد فضایی می‌شویم که مبلمان زیبا چیده شده، طوری که سطوح دیوارها خالی است و کوچکترین تدبیری بر روی دیوارها انجام نگرفته برای انتخاب یک دیوارکوب یک خلأی در فضا به‌وجود می‌آورد. تابلوها، یکی از راهکارهای مناسب برای رفع این خلأ به‌حساب می‌آیند. گرچه بیشتر باهدف تزئینی مورد استفاده قرار می‌گیرند ولی باطن یک هدف واحد در فضا را پدید می‌آورند و جایگاه ویژه‌ای در تغییر حال و هوای فضا روح‌وروان افراد به‌وجود می‌آورد. کف و طراحی کف‌سازی به مجموعه عملیاتی گفته می‌شود که پس از اتمام عملیات سفت‌کاری در ساختمان صورت می‌گیرد تا ساختمان را به‌حالت قابل سکونت درآورد. برای این کار معمولاً معماران، طراحان با طراحی کف و ارائه پیشنهادات به اجرای آن می‌پردازند کف فضای داخلی می‌تواند از انواع کف‌سازی - کفپوشها با هر جنسی طراحی و در دکوراسیون داخلی فضاها با هر محیطی چیده شود. سقف و طراحی سقف در ساختمان جزو مهم‌ترین حریم محافظی به‌شمار می‌آید و می‌توان با ارائه انواع سقف در طراحی و دکوراسیون داخلی با کاربری‌های مشخص طراحی و اجرا شود. شاید سقفها را بتوان ساده‌ترین قسمت طراحی داخلی هر فضایی در طراحی دکوراسیون داخلی فضاها دانست اما گاهی کاملاً این تعریف از فضا فقط در حد یک نظریه ساده یاد می‌شود. نکته مهم در انتخاب نوع سقف برای یک فضا انتخاب بسیار مهمی می‌باشد چراکه سقف پوششی تأثیرگذار بر فضا بوده و می‌تواند نقش مهمی را بر فضا ایجاد کند. در نتیجه، کلام آخر نویسنده کتاب در رابطه با

طراحی دیوار، کف و سقف در فضای طراحی هر سه از یک واحد مشخص نشأت می‌گیرند (انسان)، و به‌وجود آورنده اثر روی فضا در محیط می‌باشند که می‌تواند آن را معنا دهد.

۴-۲-۸- واکاوی محتوای فصل چهارم-تزیینات فضا با استفاده از مبلمان مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی

راهنمای فصل چهارم - تزیینات فضا با استفاده از مبلمان مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی براساس (شکل ۷).

شکل ۷- تحلیل محتوای فصل چهارم - تزیینات فضا با استفاده از مبلمان مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبدبه)

۸-۲-۴-۱- نقد و واکاوی

فصل چهارم - تزیینات فضا با استفاده از مبلمان مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی، مورد نقد و واکاوی دقیق قرار گرفته و استنتاجی که از آن عنوان داشت می‌توان گفت، نقش مبلمان را می‌توان بخشی از نکات قابل توجه و یکی از عناصر اصلی طراحی و دکوراسیون داخلی که واسط بین معماری داخلی و افراد بوده به‌شمار آورد. چیدمان و نقش عناصر در طراحی و دکوراسیون یک فضا، حاصل در کنار هم قرار گرفتن عناصر متعددی بوده و عناصر طراحی در میله کردن دکوراسیون‌ها به سه شکل می‌توان تقسیم نمود که عبارت‌انداز: (۱) عناصر تزیینی، (۲) عناصر کلیدی و (۳) عناصری پویایی. بررسی دقیق و انتخاب درست هریک از این سه دسته عناصر می‌تواند یک مبلمان زیبا در فضا به‌وجود آورد. مبلمان و نقش آن در تغییر دکوراسیون یک نوع تزیین یا سبک هم به‌وجود می‌آورد و می‌تواند سهمی در اجتماع، فرهنگ، اقتصاد و حتی سیاست نیز داشته باشد (دبدبه، ۱۳۹۸). تأثیرگذاری مبلمان بر فرم، شکل و مقایسه فضا می‌تواند مسئله بسیار مهم تلقی شود طوری که مبلمان با فراهم کردن محیطی راحت و مناسب فضای را برای انجام فعالیت‌ها بر دوش می‌گیرند که مسئول اجرای صحیح آن‌ها معماران، طراحان، هنرمندان و غیره، می‌باشند. مبلمان تأثیر زیادی بر طراحی و دکوراسیون داخلی دارد که علاوه بر زیبایی باید دارای عملکردی متناسب با فضایی که در آن قرار می‌گیرند را داشته باشد لذا نحوه چیدن مبلمان بدون شک به‌اندازه ظاهر آن، در حفظ زیبایی محیط مؤثر واقع می‌شود. علاوه بر این چیدمان بهینه مبلمان سبب می‌گردد تا از فضای موردنظر به‌اندازه کافی بهره جست. نحوه طراحی و چیدمان دکوراسیون داخلی زندگی همهٔ آحاد جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و تأثیرات آن را می‌توان به‌وضوح مشاهده نمود طوری که طراحی و دکوراسیون داخلی طبق قوانین و اصول چیدمانی که در فضا به‌وجود می‌آورد در واقع با رعایت این اصول و قوانین عملکرد فیزیکی و روانی افراد را هم به‌خود جلب می‌کنند این تخصص باید به‌صورت کاملاً حرفه‌ای باشد چه از لحاظ سیستم طراحی نظیر نورپردازی و غیره، و چه از لحاظ عناصر طراحی نظیر رنگ‌آمیزی و غیره، که این عوامل می‌تواند باعث تثبیت طراحی سازگار با مبلمان یا عدم آن در طراحی نامطلوب با مبلمان کسل‌کننده تبدیل شود. براین اساس بُعدهای روان‌شناسی-روان‌شناختی در رابطه با علوم رفتاری می‌توان به این نتیجه رسیده که طراحی و دکوراسیون باعث بسیاری از مشکلات رفتاری افراد را می‌تواند تحت تأثیر قرار دهد. به‌بیان دیگر، به بهبود روحیهٔ افراد از جمله: نشاط، همبستگی، هماهنگی، تقارن، آرامش و سایر موارد به‌صورتی که با جزئیات هم‌خوانی داشته بسیار مؤثر خواهد بود. در نتیجه می‌توان گفت، تأثیر طراحی و دکوراسیون داخلی به دو صورت بوده است یکی تأثیر طراحی بر خود فضای مورد طراحی و دیگری تأثیر طراحی فضا بر روی افراد می‌باشد.

۸-۲-۵- واکاوی محتوای فصل پنجم - تزیینات فضا با استفاده از مصالح مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی

راهنمای فصل پنجم - تزیینات فضا با استفاده از مصالح مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی براساس (شکل ۸).

فصل پنجم - تزئینات فضا با استفاده از مصالح مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی
مقدمه بر تاریخچه استفاده از مصالح
راهنمای استفاده از چوب در فضاهای طراحی و دکوراسیون داخلی
راهنمای استفاده از آینه در فضاهای طراحی و دکوراسیون داخلی
راهنمای استفاده از آجر در فضاهای طراحی و دکوراسیون داخلی
راهنمای استفاده از کاشی در فضاهای طراحی و دکوراسیون داخلی

شکل ۸- تحلیل محتوای فصل پنجم - تزئینات فضا با استفاده از مصالح مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی (مأخذ: نویسنده اثر - محمد دبدبه)

۸-۲-۵-۱- نقد و واکاوی

فصل پنجم - تزئینات فضا با استفاده از مصالح مختلف در طراحی و دکوراسیون داخلی، مورد نقد و واکاوی دقیق قرار گرفته و استنتاجی که از آن عنوان داشت می‌توان گفت، انتخاب مصالح مناسب در طراحی و دکوراسیون داخلی با یک ترکیب اصولی و کنارهم قرار گرفتن ترکیب‌بندی مناسب بسیار حائز اهمیت بوده است چراکه توسعه مواد و مصالح باعث ایجاد زمینه‌های مختلف در انتخاب و شناخت صحیح آن می‌گردند (دبدبه، ۱۳۹۹). به‌کارگیری و انتخاب مواد و مصالح در فرایند طراحی و دکوراسیون داخلی نقش مهمی را در ایجاد روحیه افراد ایفاء می‌کنند. به‌عبارت‌دیگر، تأثیر متریال در طراحی داخلی مسئله‌ای است که نمی‌توان از آن چشم پوشید. عوامل متعددی در انتخاب مصالح توسط معماران، طراحان، کارفرمایان و غیره، تأثیرگذار هستند. از جمله: سازه ساختمان، اقلیم و منطقه‌ای که ساختمان در آن قرار دارند همان‌طور که انتخاب درست رنگ‌ها در طراحی داخلی مهم تلقی می‌شود، انتخاب مصالح مناسب نیز بسیار دارای اهمیت بوده است. مصالح باید در ترکیب باهم زیبایی و هارمونی را در فضا به‌همراه داشته باشند طوری که بافت و نقش در معماری داخلی از اهمیت زیادی برخوردار بوده که با انتخاب درست می‌توانیم احساس آرامش، انرژی را به افراد انتقال دهیم. نقش مصالح، طراحی را به سمت حرکت در زمان و بالا بردن کارایی آن در محیط طراحی فضای دکوراسیون داخلی به‌انجام می‌رساند. اهمیت و نقش مواد و مصالح در طراحی و دکوراسیون داخلی می‌تواند یکی از اساسی‌ترین ویژگی‌های طراحی به‌شمار آید. مصالح تزئینی و برگرفته از هنر می‌تواند فضای چشمگیری و چشم‌نوازتری به مخاطب در دکوراسیون ایفاء نماید عملکردهای مصالح می‌تواند تغییراتی از جمله: فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی به‌همراه داشته باشد در واقع تأثیر مصالح نمایانگر معماری و دستاوردهای تکنولوژی در یک جامعه در طراحی فضا می‌باشد. در نتیجه، باید به مصالح به‌گونه‌ای پرداخت که معانی خاص و کارکرد آن در سیطره ذهنی مخاطب به‌وجود آید و پیام‌آور سبک منحصر به فرد خود باشد همچنین باید به این نکته توجه نمود که برای حفظ اصالت در طراحی فضاها باید از مواد و مصالحی بهره برد که اصیل و طبیعی باشند، البته این موضوع را نیز نمی‌توان نادیده گرفت که به‌کارگیری مصالح به این شکل در ساخت‌وسازهای کنونی به‌عنوان ساختار اصلی فضاها گاه با محدودیت‌هایی کارفرمایی مواجه و استفاده از مصالح ارگانیک در طراحی داخلی در شکل‌گیری هویت بسیار تأثیرگذار می‌باشد.

۹- نتیجه‌گیری

بی‌شک، در نقد و واکاوی کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (در طراحی و دکوراسیون داخلی)»، با پژوهش‌های صورت گرفته در جهت هستی‌پذیری ماهیت هنر در رابطه با محیط طراحی [...]، مورد واکاوی دقیق قرار گرفته برخوردار می‌باشد. با مطالعه این اثر که تاکنون چنین پژوهشی گسترده‌ای در این زمینه صورت نگرفته می‌توان یکی از مجموعه‌های بی‌نظیر در زمینه هنر و هنرهای وابسته به آن بر طراحی و دکوراسیون عنوان نمود طوری که با مطالعه وجودیت هنر و تزئینات و به‌کارگیری آن در آفرینش فضایی محیطی با هویت واحد به‌وجود می‌آید. چراکه خلق فضا نتیجه تفکر و اندیشه‌های آدمی در لایه‌های تاریخ همواره با هویت بوده تا با فرایند آن مسیری آگاهانه و تخصصی در به‌وجود آمدن یک شیء، اصالت را به واقعیت تبدیل کند. امید است با نگرش‌های صورت پذیرفته شده توسط اساتید، دانشجویان، جامعه دانشگاهی و دوستان / خودآموختگان در رابطه با هنر در محیط طراحی راهکارهای مؤثر در حوزه معماری به‌خصوص معماری داخلی نتیجه مطلوب به‌عمل آید.

1. Philosophy of Art
2. Art
3. Architecture
4. Interior Architecture
5. Interior Design
6. Environment of Design
7. Decoration
8. Aesthetics
9. Creativeness/Creativity
10. Interior
11. Identity
12. Decorations
13. The Nature of Art and Decorations in Interior Architecture (Designing and Decoration)
14. Marilyn Stokstad
15. Islamic Art
16. Arnold Hauser
17. Jonathan Bloom
18. Mohammad Reza Moridi
19. Masoumeh Taghizadegan
20. Hadi Abdollahi
21. Nature of Art
22. The Word Art
23. Work of Art
24. Mohammad Dabdabeh
25. Dabdabeh the Architect
26. The Essence of Art
27. Majid Rezvanpanah
28. Seyyed Hossein Nasr
29. Mulla Sadra
30. Howard Caygill
31. Paul Wood
32. Titus Burckhardt
33. Gilles Deleuze
34. Claude Lévi-Strauss
35. The Secret of Immortality

تشکر و قدردانی

بدینوسیله این پژوهش از کتاب «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (در طراحی و دکوراسیون داخلی)»، گردآوری و استخراج شده برخوردار می‌باشد. پیام نویسنده اثر جناب آقای محمد دبدبه، معروف به «معمار دبدبه»، براین است: با یاری ایزدمنان و همراهی مجموعه انتشارات اول و آخر (عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی)، و مدیر توانمند جناب آقای پویا ریاضی‌خواه، که در مراحل مجوز و چاپ کتاب معاضدت نموده‌اند صمیمانه سپاسگزارم. از جناب آقای دکتر مرتضی صدیق، که من را در انجام فرایند نقد و واکاوی کتاب در ساختار مقاله یاری نموده‌اند صمیمانه تشکر می‌کنم. و در آخر حمایت‌های معنوی رفیق عزیزم جناب آقای مجید رضوان‌پناه، که من را در انجام فرایند نقد و واکاوی کتاب در قالب مقاله جهت آشنایی جامعه معماری/معماری داخلی و دوستداران طراحی مرتبط با این حوزه مساعدت دادند صمیمانه متشکرم.

منابع

۱. استاکستاد، مریلین و همکاران، (۱۳۹۶)، «تاریخ هنر (به انضمام مختصر عناصر معماری دوران)»، ترجمه و تدوین: بهرام امین سلماسی و آناهیتا مقبلی، چاپ اول، تهران: انتشارات فخرآکیا
۲. آنتونیادس، آنتونی سی، (۱۳۹۷)، «بوطیقای معماری (آفرینش در معماری) - تئوری طراحی: راهبردهای نامحسوس به سوی خلاقیت معماری (جلد ۱)»، ترجمه: احمدرضا آی، چاپ اول، تهران: انتشارات سروش
۳. بلوم، جانانان و همکاران، (۱۳۸۹)، «تجلی معنا در هنر اسلامی»، ترجمه: اکرم قیطاسی، تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، چاپ اول
۴. پایل، جان اف، گورا، جودث، (۱۳۹۸)، «تاریخ طراحی داخلی»، ترجمه: محمدرضا نامداری، لیدا حسین‌زاده و الهه نشاطی، ویراستار: مهدی آتشی، چاپ اول، تهران: انتشارات کتابکده کسری
۵. حاجیان، فردوس، (۱۳۹۱)، «هنر و خرد»، فصلنامه علمی پژوهشی-پژوهش دینی، شماره ۲۴، صص ۱۴۶-۱۲۹
۶. دبدبه، محمد، (۱۳۹۵)، «دست نوشته‌های از مجموعه آثار ماهیت هنر و وجودیت (آن)»
۷. دبدبه، محمد، (۱۳۹۶)، «دست نوشته‌های از مجموعه آثار ماهیت رنگ در معماری-معماری داخلی»
۸. دبدبه، محمد، (۱۳۹۷)، «دست نوشته‌های از مجموعه آثار تزئینات: دیوار، کف و سقف در طراحی داخلی»
۹. دبدبه، محمد، (۱۳۹۸)، «دست نوشته‌های از مجموعه آثار تزئینات و مبلمان در طراحی داخلی»
۱۰. دبدبه، محمد، (۱۳۹۹)، «دست نوشته‌های از مجموعه آثار تزئینات و مصالح به کار گرفته شده در طراحی داخلی»
۱۱. دبدبه، محمد، (۱۴۰۰)، «ماهیت هنر و تزئینات در معماری داخلی (در طراحی و دکوراسیون داخلی)»، چاپ اول، تهران: انتشارات اول و آخر
۱۲. دیویس، استیون، (۱۴۰۰)، «فلسفه هنر»، ترجمه: محمدرضا ابوالقاسمی، ویراستار: امید محمدحیدر، چاپ اول، تهران: انتشارات نشر نی
۱۳. سرتیبی‌پور، محسن، (۱۳۸۷)، «بن‌مایه‌های هنر اسلامی در اندیشه تیتوس بورکهارت»، فصلنامه علمی پژوهشی-صفه، دوره ۱۷، شماره ۴۶، صص ۹۱-۱۰۰

۱۴. علی اکبر رشاد، ۱۳۹۴، ماهیت هنر و نسبت و مناسبات آن با فطرت و دین، فصلنامه علمی پژوهشی-قبستان، شمار، ۷۸، سال بیستم، صص ۲۰-۵
۱۵. لوسی اسمیت، ادوارد، (۱۳۹۴)، «تاریخچه میلان و طراحی داخلی در جهان»، ترجمه: یلدا بلارک و پروین آقایی، چاپ چهارم، تهران: انتشارات فخرآکیا
۱۶. مریدی، محمدرضا، تقی زادگان، معصومه و عبداللهی، هادی، (۱۳۹۲)، «تحلیل گفتمان‌های هنر در ژئوپولیتیک جهان اسلام»، فصلنامه علمی پژوهشی-مطالعات ملی؛ ۵۴، سال چهاردهم، شماره ۲، صص ۷۳-۹۷
۱۷. نصر، سیدحسین، (۱۳۹۴)، «هنر و معنویت اسلامی»، مترجم: رحیم قاسمیان، چاپ سوم، تهران: انتشارات حکمت
۱۸. هاشم‌نژاد، حسین، (۱۳۹۵)، «منشاء هنر از منظر صدرالمآلهین»، فصلنامه علمی پژوهشی-فلسفه، دوره ۴۴، شماره ۱، صص ۱۰۹-۱۲۶
۱۹. هاوزور، آرنولد، (۱۳۹۷)، «فلسفه تاریخ هنر»، ترجمه محمد تقی فرامرزی، چاپ ششم، تهران: انتشارات نگاه